

4

(45)

2010

 Latvijas Republikas
Ekonomikas ministrija

 Latvijas Republikas Centrālā
statistikas pārvalde

LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBA:

MAKROEKONOMISKAIS APSKATS

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

Ekonomiskā politika

Makroekonomiskā attīstība

Iekšzemes kopprodukts

Nozaru attīstība

Apstrādes rūpniecība

Investīcijas

Ārējā tirdzniecība

Maksājumu balance

Cenas

Monetārie rādītāji

Valsts konsolidētais kopbudžets

Iedzīvotāju ienākumi

Nodarbinātība un bezdarbs

Baltijas valstis

Latvija: 2010

Teritorija, tūkst. km ²	64,6
Iedzīvotāju skaits 01.01.2011. (tūkst.)	2 230
tai skaitā:	
pilsētās	1 510
no tiem galvaspilsētā Rīgā	700
laukos	720

Nacionālā valūta: lats (LVL)

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

	2007	2008	2009	2010	2011 p
	<i>izmaiņas pret iepriekšējo gadu, procentos</i>				
Iekšzemes kopprodukts	10,0	-4,2	-18,0	-0,3	3,5
Patēriņa cenas	10,1	15,4	3,5	-1,1	3,5
	<i>procentos pret iekšzemes kopproduktu</i>				
Vispārējā valdības sektora deficīts vai pārpalikums	-0,3	-4,1	-10,2	-8,2*	-5,4
Vispārējais valdības parāds	9,0	19,7	36,7	42,0	46,0
Eksporta-importa saldo	-20,0	-13,6	-1,5	-0,8	-1,2
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars, % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)	6,0	7,5	16,9	18,7	17,0

	2009				2010			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	<i>izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos</i>							
Iekšzemes kopprodukts	-17,8	-18,1	-19,1	-16,8	-6,1	-2,6	2,8	3,6
Patēriņa cenas	9,2	4,7	1,6	-1,1	-3,8	-2,1	-0,1	1,8
	<i>procentos pret iekšzemes kopproduktu</i>							
Vispārējā valdības sektora deficīts vai pārpalikums	-7,9	-7,1	-6,7	-19,3	-12,6	-2,8	-6,6	-10,9*
Eksporta-importa saldo	-4,5	-0,6	-1,7	1,0	-0,7	0,6	-1,5	-1,6
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars, % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)	13,9	16,7	18,4	19,7	20,4	19,4	18,0	16,9

p – Ekonomikas ministrijas prognoze; * – Ekonomikas ministrijas novērtējums

Valdība konsekventi turpina Latvijas ekonomikas stabilizācijas programmas īstenošanu, ko Saeima pieņēma 2008. gada 12. decembrī un atjaunoja 2009. gada 16. jūnijā. Programmas īstenošana ir palīdzējusi novērst valsts maksātnespēju un ved valsti ārā no krīzes. Valdībai ir izdevies stabilizēt valsts finanšu sistēmu. Ir uzsāktas vairākas būtiskas reformas – tiek uzlabota valsts pārvaldes efektivitāte, reformētas izglītības un veselības sistēmas. Programma paredz saglabāt lata stabilitāti, pakāpeniski mazināt budžeta deficītu (2011. gadā – 6% no IKP, 2012. gadā – 3% no IKP) un izpildīt citus priekšnoteikumus Latvijas iekļaušanai eiro zonā 2014. gadā.

Viens no galvenajiem valdības uzdevumiem fiskālajā jomā ir pretcikliskas un ilgtspējīgas fiskālās politikas ietvara izveide. Lai to panāktu, Sacimā tiks virzīts Fiskālās disciplīnas likums, paredzot sabalansētu budžetu un budžeta pārpalikumu ekonomiskās izaugsmes laikā, kā arī izmantot mērenu budžeta deficītu kā ekonomikas stimulācijas līdzekli stagnācijas vai recesijas laikā.

Nodokļu jomā, lai veicinātu ekonomikas attīstību, valdība plāno saglabāt relatīvi zemu nodokļu slogu, ap 1/3 no IKP, pakāpeniski pārnest nodokļu slogu no darbaspēka uz patēriņu un īpašumu.

Valdības galvenās prioritātes ekonomiskās politikas jomā ir valsts konkurētspējas stiprināšana, ražošanas attīstība, atbalsts eksporta aktivitātēm, mikrouzņēmumu attīstīšanai un enerģētiskās neatkarības veicināšanai.

Jāatzīmē, ka no 2008. gada līdz 2010. gada beigām Ekonomikas ministrija valsts atbalsta instrumentu veidā ir nodrošinājusi 360 milj. latu (kopā ar piesaistītajām privātajām investīcijām 770 milj. latu) nonākšanu Latvijas ekonomikā. Šis ir lielākais valsts

nodrošinātais atbalsts uzņēmējdarbībai 20 gadu laikā. Piesaistot ES struktūrfondu finansējumu, ir uzsāktas vai tiek turpinātas vairākas valsts atbalsta programmas, tādas kā *Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde un ieviešana ražošanā, Augstas pievienotās vērtības investīcijas, Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu atbalsts, Riska kapitāla un uzskāšanas kapitāla fondi*, kuras ir vērstas uz zināšanu ietilpīgas ekonomikas veicināšanu, tas ir, zināšanu un tehnoloģiju pārneses veicināšanu ražošanā, lai nodrošinātu augstākas pievienotās vērtības produkcijas ražošanu un jaunu inovatīvu uzņēmumu veidošanos.

Nozīmīgi darbi ir paveikti, veidojot mikrouzņēmumiem labvēlīgu vidi un stimulējot idejām bagātus iedzīvotājus uzsākt komercdarbību, tādējādi mazinot bezdarbu. Tagad uzņēmumu ir iespējams dibināt, tā pamatkapitālā ieguldot tikai vienu latu, ir vienkāršota mikrouzņēmumu nodokļu nomaksa, ieviešot tiem vienotu likmi. Individuālā darba veicējiem ieviestas patentmaksas, kas dod iespēju strādāt bez jebkādiem birokrātiskiem šķēršļiem.

Vienlaikus valdība īsteno virkni pasākumus administratīvo šķēršļu novēršanai nodokļu politikas un administrēšanas, maksātnespējas procesa, nekustamā īpašuma reģistrācijas, tūrisma, būvniecības u.c. jomās. Pasaules Bankas *Doing Business 2011* indeksā Latvija ieņem 24. vietu no 183 aplūkotojām valstīm, pakāpjoties par trīs vietām kopējā novērtējumā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

Enerģētikas jomā nozīmīgākais darbs – turpināt iesākto attīstības projektu īstenošanu, kas vērsti uz Latvijas enerģētiskās neatkarības un enerģijas apgādes drošības veicināšanu un Baltijas valstu enerģijas tirgu integrāciju kopējā ES tīrģū.

Makroekonomiskā attīstība

Pēc vairāku gadu straujās ekonomiskās izaugsmes, Latvijas ekonomikā 2008. gadā globālās finanšu krīzes rezultātā iestājās recesija. 2008. un 2009. gadā kopumā IKP saruka par 21,4%. Ekonomikas reālajam sektoram viskritiskākais bija 2009. gada 1. pusgads, kad strauji mazinājās ekonomiskās aktivitātes un pieauga bezdarbs. 2009. gada otrajā pusē situācija pakāpeniski stabilizējās – gan eksportā, gan rūpniecības izlaidē jau bija vērojams pieaugums.

Kopš 2009. gada 4. ceturkšņa ekonomiskā lejupslīde Latvijā ir apturēta, un ir atsākusies izaugsme. 2010. gadā ik ceturksni IKP apjomi pieauga, turklāt izaugsme bija straujāka nekā iepriekš prognozēts. IKP 2010. gada 4. ceturksnī salīdzinājumā ar 2010. gada 3. ceturksni palielinājās par 1,1% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un 2010. gada 4. ceturksnī IKP apjoms par 3,6% pārsniedza iepriekšējā gada 4. ceturkšņa līmeni. Ņemot vērā, ka izaugsme atsākas no ļoti zema punkta, 2010. gadā IKP bija par 0,3% mazāks nekā gadu iepriekš.

Ekonomikas atveseļošanās pamatā nosaka eksporta apjomu pieaugums un tirgojamo nozaru izaugsme. Eksporta pieaugumu nosaka ne tikai situācijas uzlabošanās ārvalstu tirgos un pieprasījuma pieaugums, bet arī Latvijas ražotāju preču konkurētspējas palielināšanās. 2010. gadā eksporta pieauguma tempi bija diezgan ievērojami un sākot ar 3. ceturksni eksporta apjomi jau pārsniedza pirmskrīzes līmeni. 2010. gadā preču eksports faktiskajās cenās pieauga par 29,5 procentiem.

Eksportu iespēju paplašināšanās ir pamats apstrādes rūpniecības nozares izaugsmei, kas 2010. gadā par 15,4% pārsniedza 2009. gada līmeni. Izaugsme iepriekšējā gadā bija vērojama arī

lauksaimniecībā, elektroenerģijas, gāzes un ūdensapgādē, transporta un sakaru, kā arī tirdzniecības pakalpojumos. Turpretim pārējās pakalpojumu nozarēs izlaides apjomi pērn vēl atpalika no 2009. gada līmeņa. Visdziļāko ražošanas apjomu kritumu 2010. gadā piedzīvoja būvniecības nozare.

2010. gadā turpināja samazināties sabiedriskais patēriņš. Arī investīciju aktivitātes aizvadītajā gadā bija ļoti zemā līmenī un to atjaunošanās norit lēni. 2010. gadā investīcijas Latvijas tautsaimniecībā bija par gandrīz 20% mazākas nekā 2009. gadā.

Pakāpeniski sāk stabilizēties arī privātais patēriņš, par ko liecina mazumtirdzniecības apgrozījuma dinamika. Privāto patēriņu pozitīvi ietekmē pakāpeniskā situācijas uzlabošanās darba tirgū. 2010. gada 4. ceturksnī nodarbināto skaits par 33,7% tūkstošiem, jeb 3,7% pārsniedza 2010. gada 1. ceturkšņa līmeni. Bezdarba līmenis 2010. gada 4. ceturksnī bija 16,9%, kas ir par 3,5 procentpunktiem mazāks nekā 2010. gada sākumā.

Patēriņa cenas ekonomiskās krīzes ietekmē saruka, bet kopš 2009. gada beigām tās atsāka pieaugt. 2011. gada februārī 12-mēnešu inflācija bija 4%. To pamatā ietekmēja pasaules cenu pieaugums pārtikai un enerģētikas resursiem, kas, visticamāk, turpināsies, tādējādi radot pakārtotu ietekmi uz rūpniecības galaproduktu cenām. 2011. gada otrajā pusē, palielinoties iekšējam pieprasījumam, var atsākt nedaudz palielināties arī pakalpojumu cenas. Šāda cenu dinamika kopējo cenu līmeni 2011. gadā var palielināt par 3,2-3,5% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

Ekonomikas ministrija prognozē, ka 2011. gada kopējā izaugsme jau būs pozitīva, un IKP apjoms par 3,5% var pārsniegt 2010. gada līmeni.

Iekšzemes kopprodukts

2010. gada 4. ceturkšņa IKP dati liecina, ka jau piecus ceturkšņus pēc kārtas IKP apjomi pakāpeniski pieaug. 2010. gada 4. ceturksnī IKP apjoms par 3,6% pārsniedza iepriekšējā gada 4. ceturkšņa līmeni. Ņemot vērā, ka izaugsme atsākās no ļoti zema punkta, 2010. gadā IKP bija par 0,3% mazāks nekā gadu iepriekš.

Ekonomiskās situācijas uzlabojumu pamatā nosaka eksporta apjomu pieaugums. 2010. gada 4. ceturksnī, salīdzinot ar 2009. gada atbilstošo periodu, eksporta apjomi pieauga par 13,8 procentiem. Kopš 2010. gada 3. ceturkšņa eksporta apjomi jau pārsniedza pirmskrīzes līmeni.

Savukārt iekšējais pieprasījums 2010. gada 4. ceturksnī gandrīz par trešdaļu atpalika no 2007. gada 3. ceturkšņa līmeņa. Īpaši zemas ir investīcijas pamatlīdzekļos, kas šajā laika posmā ir samazinājušās uz pusi. Investīciju pieaugumu kavē ierobežoti uzņēmumu finanšu līdzekļi un piesardzīgā banku

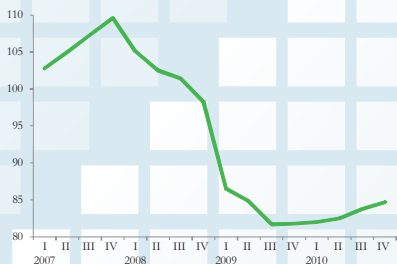
kreditēšanas politika.

Pakāpeniski stabilizējās privātais patēriņš. Par to liecina mazumtirdzniecības apgrozījuma palielinājums, kas kopš 2009. gada decembra gada laikā pieauga par 8% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Privātā patēriņa pakāpenisko pieaugumu galvenokārt veicina situācijas uzlabošanās darba tirgū – sāk pieaugt nodarbinātība un darba samaksa vairs nesamēr.

Sabiedriskais patēriņš 2010. gada 4. ceturksnī turpināja sarukt un bija par 9,4% zemākā līmenī nekā pirms gada. Sabiedriskā patēriņa dinamika ir cieši saistīta ar budžeta konsolidācijas pasākumu īstenošanu. Vājš iekšzemes pieprasījums ietekmē importa dinamiku. Importa apjomi ievērojami atpaliek no pirmskrīzes līmeņa un Latvijas eksporta-importa balance ir krietni uzlabojusies. 2010. gadā eksporta-importa saldo bija -0,8% no IKP. Salīdzinājumam straujās izaugsmes gados eksporta-importa balances negatīvais saldo bija 20% līmenī no IKP.

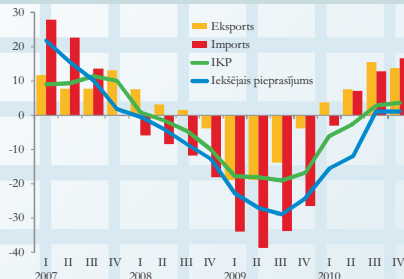
IKP dinamika pa ceturkšņiem

sezonāli izlīdzināti dati, 2006. gada 4.cet. = 100

IKP izlietojums

% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Ekonomiskās aktivitātes tautsaimniecības nozarēs ir cieši saistītas gan ar iekšējā, gan ārējā pieprasījuma dinamiku. Ekonomiskās krīzes laikā straujāk izlaide samazinājās uz iekšējo pieprasījumu vērstās nozarēs – tirdzniecībā un būvniecībā. Šīs nozares 2009. gadā noteica IKP samazinājumu par vairāk nekā trešdaļu.

2010. gadā, uzlabojoties situācijai pasaules ekonomikā un palielinoties ārējā pieprasījumam, aizvien lielāka loma Latvijas tautsaimniecībā ir tirgojamām nozarēm. 2010. gadā izaugsme bija vērojama visās preču ražošanas nozarēs. 2010. gada 4. ceturksnī, salīdzinot ar 2009. gada atbilstošo ceturksni, apstrādes rūpniecība pieauga par 17,9%, elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādes nozare – par 7,8% un primārās nozares – par 4,6%. Šo nozaru izaugsme kopumā ir devusi 2,3 procentpunktu ieguldījumu IKP pieaugumā. Izaugsme 2010. gada 4. ceturksnī bija vērojama arī transporta un sakaru nozarē.

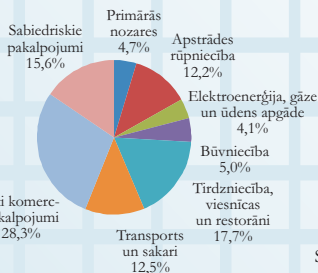
2010. gada 4. ceturksnī tirdzniecības nozarē sniegto pakalpojumu apjomi par 10,4% pārsniedza 2009. gada 4. ceturksņa līmeni. Ņemot vērā nozares lielo īpatsvaru tautsaimniecībā, apjomu pieaugums ietekmēja IKP pieaugumu par 1,7 procentpunktiem.

Turpretim pārējo pakalpojumu nozaru izlaides apjomi 2010. gada 4. ceturksnī atpalika no iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeņa. Visdziļāko kritumu krīzes laikā piedzīvoja būvniecības nozare. 2010. gada 4. ceturksnī būvniecības produkcijas apjomi bija par 9,6% zemākā līmenī nekā pirms gada. Kopumā tendences pakalpojumu nozarēs 2010. gada 4. ceturksnī noteica IKP samazinājumu par 0,1%, savukārt būvniecības nozarē – par 0,5 procentiem.

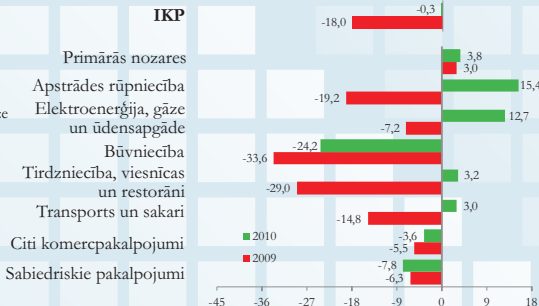
Turpinoties pozitīvām eksporta pieauguma tendencēm un stabilizējoties iekšējam pieprasījumam, visām tautsaimniecības nozarēm, izņemot sabiedrisko pakalpojumus, 2011. gadā ir gaidāma pozitīva izaugsme.

IKP nozaru griezumā

struktūra 2010. gadā, procentos

izmaiņas pret iepriekšējo gadu, procentos

Apstrādes rūpniecība

2009. gadā, strauji sarūkot gan ārējam, gan iekšējam pieprasījumam, ražošanas apjomi apstrādes rūpniecībā saruka par 19,2%. 2009. gada otrajā pusē vairumā Latvijas tirdzniecības partnervalstu atsākās izaugsme un ārējā pieprasījuma palielinājums deva pozitīvus izaugsmes stimulus Latvijas ražotājiem – 2009. gada otrajā pusē pakāpeniski atsāka pieaugt ražošanas apjomi.

Apstrādes rūpniecībā arī 2010. gadā turpināja palielināties ražošanas apjomi (par 16,5% salīdzinot ar iepriekšējo gadu). Kopš 2009. gada decembra ik mēnesi nozares ražošanas apjomi ir palielinājušies vidēji par 1,3%. Nozares salīdzinoši straujās atveseļošanās pamatā ir arī konkurētspējas palielinājums, kas tika panākts krīzes laikā ievērojami samazinot izmaksas.

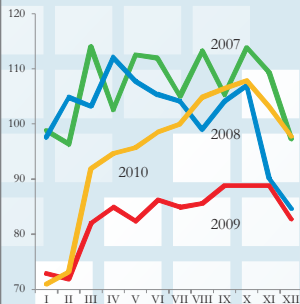
Apstrādes rūpniecības produkcijas realizācijas ieņēmumi 2010. gadā bija par 16,6% lielāki nekā 2009. gadā. Vājā iekšzemes pieprasījuma rezultātā, produkcijas realizācija vietējā tirgū pērn palielināju-

sies tikai par 3,2%. Turpretim eksportētās produkcijas realizācija 2010. gadā pieauga par 28%. Eksportētās produkcijas īpatsvars realizācijā ir palielinājies līdz gandrīz 60%. Nozares galvenie noieta tirgi pēdējos gados būtiski nav mainījušies – nedaudz vairāk par 70% produkcijas eksporta ir saistīti ar ES valstu tirgiem.

Apstrādes rūpniecības nozarēs atkopšanās pēc krīzes nav vienmērīga. Lielākais ieguldījums nozares izaugsme 2010. gadā bija kokapstrādei, kur ražošanas apjomi bija par 33% lielāki nekā iepriekšējā gadā. Metālu un metāla izstrādājumu ražošanas nozares apjomi pieauga par vairāk nekā 24,2%. Pozitīvas tendences vērojamas arī papīra ražošanas un poligrāfijas, elektrisko un optisko iekārtu, kā arī transportlīdzekļu ražošanas un mašīnbūves nozarēs. Savukārt pārtikas rūpniecībā ražošanas apjomi 2010. gadā samazinājās, jo nozare ir cieši saistīta ar iekšējo patēriņu.

Produkcijas apjoma indekss

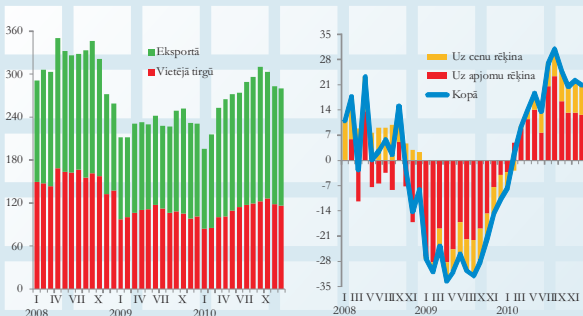
sezoniāli neizlīdzināti dati, 2005. gads = 100

Produkcijas realizācija

faktiskās cenās, milj. latu

% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Investīciju aktivitātes 2010. gadā saglabājās ļoti zemā līmenī un to atjaunošanās norit lēni.

2010. gadā investīcijas Latvijas tautsaimniecībā bija par 19,5% mazākā apjomā nekā iepriekšējā gadā. Investīciju īpatsvars IKP kopš 2007. gada ir samazinājies uz pusi un 2010. gadā bija 20,7% no IKP. Investīciju krīzes pārvarēšanu kavē ierobežoti uzņēmumu finanšu līdzekļi, zems banku kredītēšanas līmenis un citi faktori.

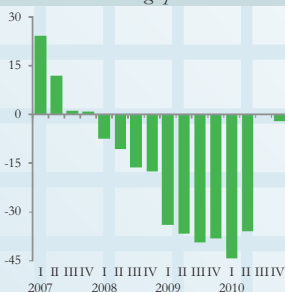
Globālās finanšu krīzes rezultātā ārvalstu kapitāla plūsmas, tajā skaitā ārvalstu tiešās investīcijas (ĀTI), Latvijas ekonomikā samazinājās. Tomēr, salīdzinot ar citām finanšu plūsmām, ĀTI plūsmas ir noturīgākas. 2010. gadā uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas Latvijas ekonomikā bija 5798,2 milj. latu (8250,1 milj. eiro), kas ir par 2,2% vairāk nekā pirms gada.

2010. gada beigās uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju līmenis apstāties rūpniecībā ir palielinājies par 10,7%, salīdzinot ar 2008. gada beigām, veidojot 18,5% no uzkrātajām ĀTI. Lielā mērā to ietekmēja nozīmīgi ieguldījumi būvmateriālu ražošanā (pieaugums par 47,6%) un kopapstrādē (pieaugums par 15,7%). Gandrīz 80% no uzkrātām ārvalstu tiešajām investīcijām ir ES valstu investīcijas, trešdaļa no tām ir jauno Eiropas Savienības dalībvalstu investīcijas.

Lielākās ieguldītājvalstis ir Igaunija (13,8% no uzkrātām ĀTI 2010. gada beigās), Zviedrija (12,5%), Dānija (7%) un Vācija (5,2%). Krievijas uzņēmēju investīcijas Latvijas ekonomikā 2010. gada beigās veidoja 4,1% no uzkrātām ĀTI. Nozaru struktūrā uzkrāto ĀTI lielāks īpatsvars ir ieguldījumiem pakalpojumu nozarēs.

Bruto pamatkapitāla veidošana

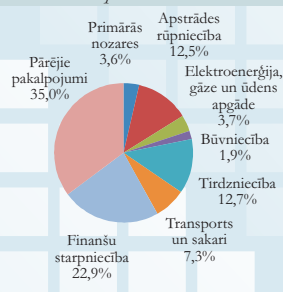
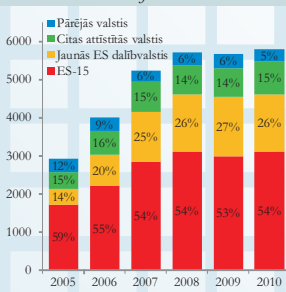
% pret iepriekšējā gada
attiecīgo periodu

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas

pa valstu grupām, perioda beigās
milj. latu

pa nozarēm, 2010. gada beigās
procentos

Ārējā tirdzniecība

Latvijas preču eksporta apjomi sāka strauji samazināties 2008. gada beigās un 2009. gada sākumā. 2009. gada vidū eksporta apjomi atsāka pamazām palielināties. Samērā straujš eksporta kāpums turpinājās 2010. gadā un 3. ceturksnī eksporta apjomi jau pārsniedza pirmskrīzes līmeni. Kopumā 2010. gadā preču eksports salīdzināmās cenās par 19,6% pārsniedza 2009. gada līmeni (faktiskajās cenās – par 29,5%) un, turpinoties situācijai uzlabojumiem ārējos tirgos, ir paredzamas pozitīvas eksporta tendences arī 2011. gadā.

Preču imports sāka samazināties jau 2007. gada otrajā pusē, krītoties iekšējam pieprasījumam. Krīzes laikā importa samazinājums bija būtiskāks nekā eksportam, samazinoties līdz 2005. gada sākuma līmenim. Preču imports 2010. gadā salīdzināmajās cenās pieauga par 15,6%, faktiskajās cenās par 24 procentiem.

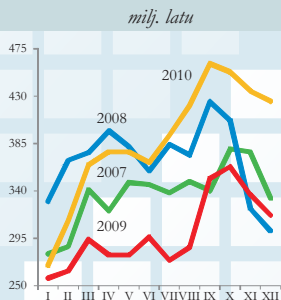
Latvijas eksportētāju ienākumus labvēlīgi iespaido

arī eksporta cenu kāpums, kas atsākās 2009. gada beigās. 2010. gadā būtiski eksporta cenas ir palielinājušās ķīmiskās rūpniecības produkcijai (par 42,5%), metāliem un to izstrādājumiem (par 26,6%), kā arī koksnei un tās izstrādājumiem (par 23%).

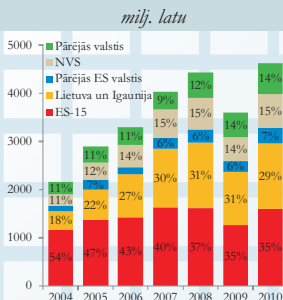
2010. gadā būtiski palielinājās eksports uz NVS valstīm – par 41,3%, un to īpaši veicināja lauksaimniecības un pārtikas produktu, kā arī ķīmiskās produkcijas eksporta apjumu pieaugums. Preču eksports uz ES-15 valstīm 2010. gadā pieauga par 29,3%. Visbūtiskāk to ietekmēja kokmateriālu, metālu un to izstrādājumu, kā arī lauksaimniecības un pārtikas produktu eksports.

Eksports uz Lietuvu 2010. gadā pieauga par 26,8%, bet uz Igauniju nedaudz mērenāk – par 18,4%. Uz Igauniju un Lietuvu galvenokārt tiek eksportētas lauksaimniecības un pārtikas preces, mašīnbūves produkcija, kā arī ķīmiskās rūpniecības produkcija.

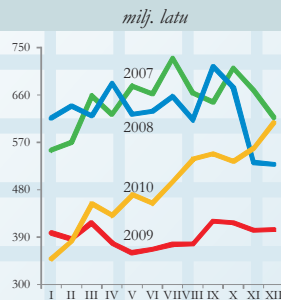
Preču eksporta dinamika

Eksporta struktūra pa valstu grupām

Preču importa dinamika

Maksājumu bilance

Latvijā bija vērojama nozīmīga maksājumu bilances tekošā konta korekcija, kas sākās 2007. gada 2. pusē, kad globālās finanšu krīzes ietekmē strauji samazinājās ārvalstu kapitāla ieplūde. Rezultātā tekošā konta bilance no 24,8% deficīta no IKP 2009. gada 4. ceturksnī sasniedza pārpalikumu 10,7% no IKP.

2010. gadā kopumā tekošā konta bilance bija pozitīva – 3,6% no IKP (8,6% – 1. ceturksnī, 5,8% – 2. ceturksnī, 1,1% – 3. ceturksnī un -0,3% – 4. ceturksnī). Tekošā konta ceturkšņu dinamika 2010. gadā liecina par kārtējo virzienu maiņu, t.i., pozitīvā saldo šamazināšanās un deficīta veidošanās.

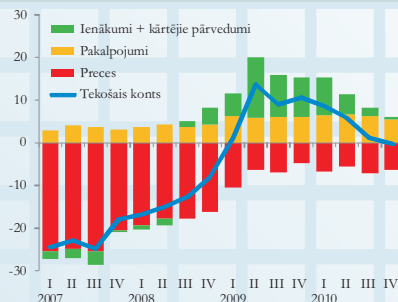
Tekošā konta izmaiņas 2010. gadā pamatā saistītas ar izmaiņām ienākumu bilances posteņos, mazāk ar izmaiņām ārējās tirdzniecības bilances posteņos. 2010. gadā tirdzniecības deficīts bija 6,4% no IKP. Pakalpojumu bilance 2010. gadā bija 6,2% līmenī no IKP (2009. gadā – 6%) un faktiski sedza preču tirdzniecības negatīvo bilanci. Izmaiņas ir vērojamas

tekošā konta ienākumu bilancē, kas kopš 2008. gada 4. ceturkšņa septiņus ceturksņus pēc kārtas bija pozitīva. Ienākumu bilances pārpalikums, 2009. gada 2. ceturksnī sasniedzot 9,4% no IKP, nākamajos periodos samazinājās, un 2010. gada 3. un 4. ceturksnī bija negatīva (attiecīgi 0,7% un 3,6% no IKP). Ienākumu bilances negatīvā saldo veidošanos 2010. gada otrajā pusgadā noteica nerezidentu ieguldījumu ienākumu, t.sk. reinvestētās peļņas, pieaugums.

Kopš 2008. gada beigām vērojams maksājumu bilances finanšu konta pasīvu samazinājums. 2010. gada pirmajā pusgadā kapitāla aizplūde turpinājās, kaut arī daudz mazākos apjomos nekā pirms gada. 2010. gada 3. ceturksnī, pirmo reizi kopš 2008. gada beigām, ir vērojama kapitāla ieplūde privātajā sektorā, ko būtiski ietekmēja reinvestētās peļņas pieaugums, liecinot par nerezidentu uzņēmumu darbības rezultātu uzlabošanos.

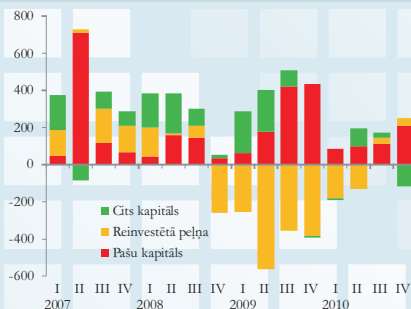
Tekošais konts

procentos pret IKP

Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā

perioda laikā saņemtās, milj. eiro

2009. gadā krīzes ietekmē kopējais cenu līmenis Latvijā pakāpeniski mazinājās. Stabilizējoties privātajam patēriņam un palielinoties ārējo faktoru ietekmei, 2010. gadā cenas atsāka palielināties. Gada laikā patēriņa cenu līmenis pieauga par 2,5%, t.sk. precēm – par 4,3%, bet pakalpojumiem cenas samazinājās par 2,1%. Ņemot vērā 2009. gada deflāciju, vidējais cenu līmenis 2010. gadā bija par 1,1% mazāks nekā iepriekšējā gadā.

Cenu kāpumu 2010. gadā galvenokārt ietekmēja pasaules cenu pieaugums pārtikai un naftas produktiem. Pārtikas cenu pieaugums noteica patēriņa cenu pieaugumu par 2 procentpunktiem, siltumenerģijas – par 0,8 un degvielas – par 0,9 procentpunktiem. Pārējo preču un pakalpojumu grupu cenu izmaiņām 2010. gadā kopumā bija samazinoša ietekme uz patēriņa cenu līmeni.

2011. gada divos mēnešos patēriņa cenas palielinājās par 1,6%. Pievienotās vērtības nodokļa

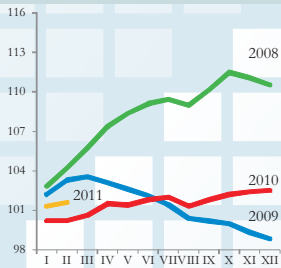
likmes palielinājums no 2011. gada janvāra noteica patēriņa cenu kāpumu par 0,9%. Tāpat joprojām liela ietekme bija pārtikas preču cenu kāpumam.

Ražotāju cenas atsāka pieaugt 2009. gada beigās. Kāpums turpinājās arī 2010. gadā, lai gan gada pēdējos mēnešos cenu pieaugums kļuva mērenāks. Cenas palielinājās gan vietējā tirgū realizētajai produkcijai, ko ietekmēja iekšzemes pieprasījuma stabilizēšanās, gan eksportētajai produkcijai, ko noteica galveno eksportpreču, t. sk. kokmateriālu, metāla izstrādājumu un pārtikas preču cenu kāpums pasaules tirgos.

2011. gada janvārī ražotāju cenas rūpniecībā bija par 8,4% augstākas nekā 2010. gada janvārī. Vietējā tirgū realizētais produkcijas cenas pieauga par 8,3%, bet eksportētajai produkcijai – par 8,5%. Straujāk tās palielinājās metālu ražošanā – par 38,7%, koksnes un koka izstrādājumu ražošanā – par 7,7%, enerģētikā – par 10,1% un pārtikas produktu ražošanā – par 7%.

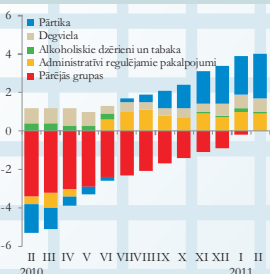
Patēriņa cenu indekss

iepriekšējā gada decembris = 100

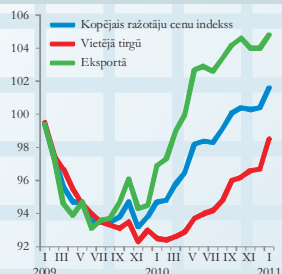
Preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu

ieguldījums 12 mēnešu izmaiņās

Ražotāju cenu dinamika aprstrādes rūpniecībā

2008. gada decembris = 100

Monetārie rādītāji

Situācija Latvijas finanšu sistēmā sāk stabilizēties. Sākot ar 2009. gada 4. ceturksni, vērojams no rezidentiem piesaistīto noguldījumu pieaugums. 2010. gada 3. ceturkšņa beigās noguldījumu apjoms sasniedza 5430,2 milj. latu, kas salīdzinājumā ar 2009. gada attiecīgo periodu bija par 11,5% vairāk.

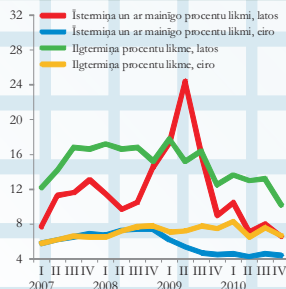
Sākot ar 2007. gada vidu, kredītēšanas apjomi strauji samazinājās un 2010. gada 3. ceturkšņa beigās rezidentiem izsniegto kredītu atlikumi bija 12,8 miljardi latu, kas ir par 7,8% mazāk nekā pirms gada. Kopš 2008. gada beigām ik mēnesi samazinās komerckredītu (uzņēmumu apgrozāmo līdzekļu palielināšanai) atlikumi. Šāda tendence saglabājās arī pagājušajā gadā. 2010. gada 3. ceturkšņa beigās, salīdzinot ar 2009. gada attiecīgo periodu, komerckredītu atlikumi bija par 20,1% mazāki. Parādoties atveseļošanās pazīmēm uzņēmējdarbības sektorā, īpaši saistībā ar eksporta iespēju paplašināšanos, industriālo kredītu (pamatlīdzekļu

iegādei un ilgtermiņa ieguldījumu projektu finansēšanai) atlikumi kopš 2010. gada janvāra salīdzinoši strauji pieaug. 2010. gada 3. ceturkšņa beigās, salīdzinot ar 2009. gada attiecīgo periodu, šo kredītu atlikumi ir pieauguši par 18,1%. Tajā pašā laikā hipotekāro kredītu atlikumi joprojām turpina samazināties – 2010. gada 3. ceturkšņa beigās tie bija par 8,4% mazāki nekā 2009. gada 3. ceturkšņa beigās.

Latos izsniegto īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2010. gada 3. ceturksnī bija 8% (2009. gada 2. ceturksnī – 24,4%). Ilgtermiņa kredītu procentu likme latos 2010. gada 4. ceturksnī samazinājās līdz 10,2%, kas ir zemākais rādītājs pēdējo gadu laikā, savukārt eiro izsniegtajiem kredītiem procentu likmes, kā ierasts, bija zemākas nekā latos izsniegtajiem kredītiem.

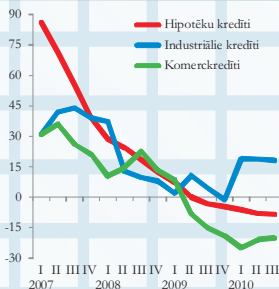
Procentu likmes izsniegtajiem kredītiem

vidējās svērtās

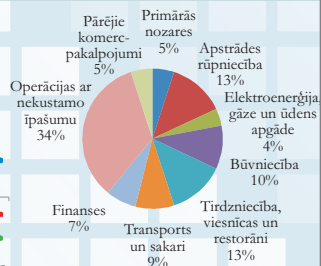
Rezidentiem izsniegto kredītu dinamika

% pret iepriekšējā gada attiecīgo ceturksni

Izsniegto kredītu atlikumu struktūra

2010. gada beigās, procentos

Valsts konsolidētais kopbudžets

Ekonomiskās situācijas pakāpeniska stabilizēšanās ir veicinājusi Latvijas fiskālo rādītāju uzlabošanos. 2010. gadā pēc provizorisksk datiem, vispārējās valdības budžeta finansiālais deficīts nepārsnieds 8,5% no IKP.

Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2010. gadā, salīdzinājumā ar 2009. gadu, samazinājās par 127,7 milj. latu jeb 2,7% un bija 4607 milj. latu. Ieņēmumu samazinājumu galvenokārt ietekmēja nodokļu ieņēmumu kritums par 99,9 milj. latu jeb 2,8%. Visstraujākais nodokļu ieņēmumu kritums 2010. gadā, salīdzinājumā ar 2009. gadu, bija ieņēmumiem no uzņēmuma ienākuma nodokļa un no valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām. Konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2010. gadā samazinājās straujāk nekā ieņēmumi un bija 5409,7 milj. latu, kas ir par 217,5 milj. latu jeb 3,9% mazāk nekā 2009. gadā. Lielāko izdevumu samazinājumu veidoja valsts izmaksātās subsīdijas un

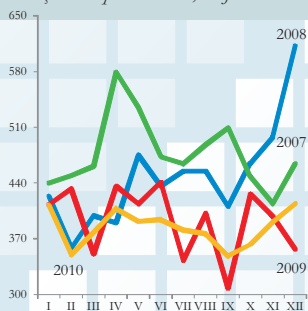
dotācijas, kā arī kārtējie izdevumi. Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālais deficīts 2010. gadā sasniedza 802,7 milj. latu, kas ir par 89,4 milj. latu mazāk nekā 2009. gadā. 2010. gadā konsolidētajā pašvaldību budžetā bilance bija pozitīva.

Lai ievērotu Latvijas valdības vienošanos ar starptautiskajiem partneriem, sagatavojot 2011. gada valsts budžetu, tika noteikti turpmākie fiskālās konsolidācijas pasākumi – kopumā 292 milj. latu apmērā (konsolidētā kopbudžeta deficīts pēc EKS 95 metodoloģijas ir plānots 5,4% no IKP).

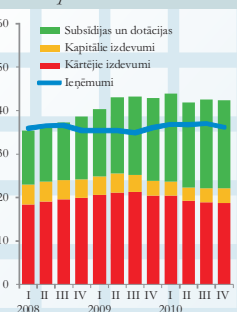
Vidējā termiņā, virzoties uz valdības nosprausto mērķi – no 2014. gada ieviest ciro, vispārējās valdības budžeta deficītu plānots samazināt 2011. gadā līdz 6% no IKP un 2012. gadā – līdz 3% no IKP, atbilstoši EKS 95 metodoloģijai. Lai šo mērķi sasniegtu, arī turpmākajos gados valdībai nāksies turpināt budžeta izdevumu samazināšanu.

Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi un izdevumi

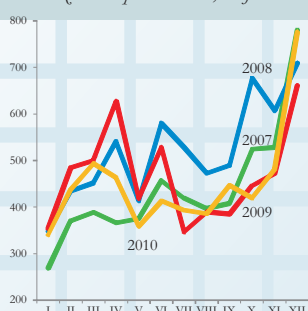
ieņēmumi pa mēnešiem, milj. latu

četru ceturkšņu slidošais veidsjais, procentos no IKP

izdevumi pa mēnešiem, milj. latu

Iedzīvotāju ienākumi

Ekonomiskās krīzes laikā būtiski saruka iedzīvotāju ienākumi, ko ietekmēja gan nodarbinātības, gan darba samaksas samazinājums. Mazinot valsts budžeta izdevumus, 2009. gadā darba alga sabiedriskajā sektorā samazinājās par 10,9%. Savukārt privātajā sektorā algu samazinājums nebija tik būtisks (2009. gadā – par 1%), jo uzņēmēji, lai mazinātu izmaksas, priekšroku deva nodarbināto skaita samazināšanai. 2009. gadā tautsaimniecībā vidējā bruto darba alga samazinājās par 3,9% un bija 461 lats.

2010. gadā darba algas samazināšanās tempi palēninājās un 2010. gada 4. ceturksnī darba samaksa jau par 3,4% pārsniedza iepriekšējā gada līmeni. Kopumā 2010. gadā tautsaimniecībā vidējā bruto darba alga bija 445 lati, kas bija par 3,5% mazāk nekā 2009. gadā. 2010. gadā sabiedriskajā sektorā strādājošo algas samazinājās straujāk nekā privātajā sektorā (attiecīgi par 6,8% un 1,4%).

Nozaru griezumā būtiski bruto darba samaksa

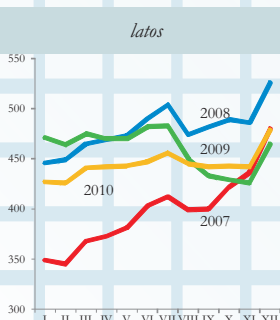
samazinājās valsts pārvaldē (par 9%) un būvniecības nozarē (par 5,3%). Savukārt lielākais pieaugums bija lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē (par 5,8%) un elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes nozarē (par 5,5%).

Reālā darba alga 2009. gadā saruka par 5,6%, ko noteica gan algu samazināšanās, gan vidējais cenu līmenis, kas bija augstāks nekā vidēji 2008. gadā. Arī 2010. gadā reālā darba alga turpināja samazināties, vidējais reālās darba algas līmenis 2010. gadā bija par 6,5% zemāks nekā iepriekšējā gadā.

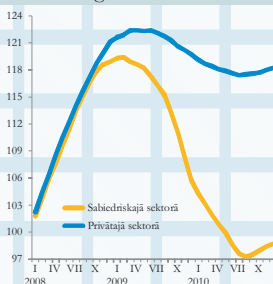
Vidējās vecuma pensijas apmērs 2009. gadā palielinājās vidēji par 16,1%, lai gan gada otrajā pusē, veicot izmaiņas likumdošanā, strādājošiem pensionāriem pensijas tika samazinātas par 70%, bet nestrādājošiem par 10%. 2010. gada februārī tika atcelti iepriekš noteiktie pensiju izmaksu ierobežojumi un aprīlī ieturētās pensijas tika izmaksātas. 2010. gadā vidējais mēneša pensijas apmērs pieauga par 7,6%.

Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa

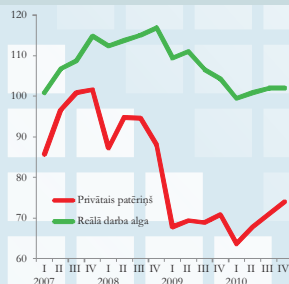
Reālās darba algas un privātā patēriņa dinamika

12 mēnešu slidošais vidējais indekss,
2007. gada decembris = 100

2006. gada 4. ceturksnis = 100

Nodarbinātība un bezdarbs

Ekonomiskā lejupslīde 2009. gadā būtiski ietekmēja situāciju darba tirgū. Nodarbināto skaits vecuma grupā 15-74 gadi samazinājās par 137,4 tūkst. jeb 12,2%, salīdzinot ar 2008. gadu. Bezdarba līmenis pieauga līdz 16,9%. Visbūtiskāk nodarbinātības samazinājumu 2009. gadā ietekmēja darbaspēka pieprasījuma samazināšanās būvniecības, rūpniecības un tirdzniecības nozarēs, kā arī valsts pārvaldē.

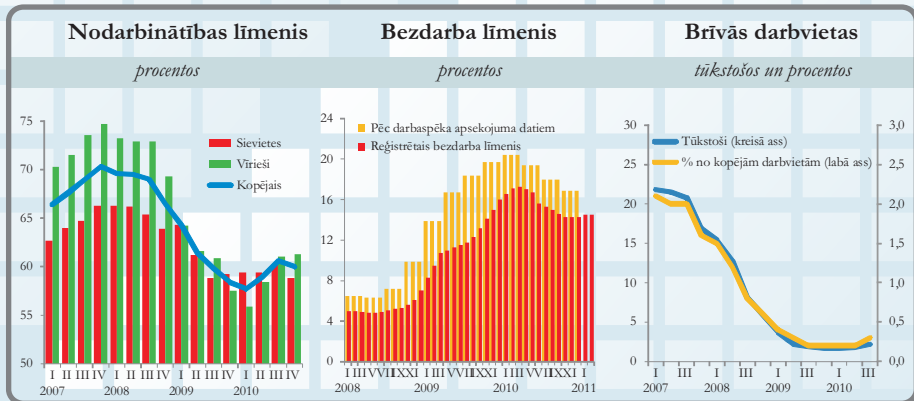
Vēl 2010. gada 1. ceturksnī situācija darba tirgū turpināja pasliktināties. Palielinoties ekonomiskajām aktivitātēm, sākot ar 2010. gada 2. ceturksni, darba tirgū ir vērojamas pozitīvas tendences. 2. ceturkšņu laikā nodarbināto skaits pieauga par 4,8% un 2010. gada 3. ceturkšņa beigās bija 960,4 tūkstoši. Sezonālu faktoru ietekmē 2010. gada 4. ceturksnī nodarbināto skaits nedaudz samazinājās (par 1%) un bija 950,4 tūkstoši.

Atbilstoši nodarbinātības palielinājumam ir sarucis bezdarbs, kas 2010. gada 4. ceturksnī bija 16,9%.

Kopš 2010. gada marta pakāpeniski samazinājās arī reģistrētā bezdarba līmenis, kas 2010. gada oktobra beigās bija 14,3%. Mazinoties sezonas darbiem, 2010. gada nogalē un 2011. gada pirmajos mēnešos tas vairs nesamazinājās. 2011. gada februāra beigās reģistrēti bija 164,9 tūkstoši bezdarbnieku un reģistrētā bezdarba līmenis bija 14,5%.

Nodarbinātības valsts aģentūras dati par darba devēju pieteiktām brīvām darbavietām rāda, ka sākot ar 2010. gada janvāri, brīvo darbavietu skaits pakāpeniski pieauga un augustā bija reģistrēti 3,5 tūkstoši vakancu. Sākot ar 2010. gada septembri vakancu skaits nedaudz saruka un gada beigās bija 2,3 tūkstoši, kas bija par 63% vairāk nekā pirms gada.

2011. gadā situācija darba tirgū uzlabosies, lai gan 1. ceturksnī sagaidāms vēl neliels nodarbinātības samazinājums. Sākot ar 2. ceturksni, līdz ar jaunu sezonas darbu parādīšanos nodarbinātība atsāks palielināties.

Baltijas valstis. Svarīgākie sociālekonomiskie rādītāji

	Igaunija	Latvija	Lietuva
Teritorija, tūkst. km ²	45,2	64,6	65,3
Iedzīvotāju skaits 2011. gada 1. janvārī, tūkst.	1340,1	2248,4	3244,5
Iekšzemes kopprodukts, % pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu			
2009. gads	-13,9	-18,0	-14,7
2010. gads	3,1	-0,2	1,3
2010.g. III cet.	5,0	2,8	1,2
2010.g. IV cet.	6,7	3,6	4,8
Apstrādes rūpniecības produkcijas kopapjoms, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu*			
2009. gads	-25,3	-19,2	-15,0
2010. gads	20,7	15,4	8,0
2010.g. III cet.	25,1	20,2	9,2
2010.g. IV cet.	32,7	17,9	16,7
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem)**			
2009. gads	13,8	16,9	13,7
2010. gads	16,9	18,7	17,8
2010.g. III cet.	15,5	18,0	17,8
2010.g. IV cet.	13,6	16,9	17,1
Patēriņa cenu pārmaiņas, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2009. gads	-0,1	3,5	4,5
2010. gads	3,0	-1,1	1,3
2010.g. III cet.	3,3	-0,1	1,8
2010.g. IV cet.	5,2	1,8	3,1
Ražotāju cenu pārmaiņas rūpniecībā, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2009. gads	-0,5	-4,7	-13,3
2010. gads	3,3	3,1	10,3
2010.g. III cet.	4,4	6,8	10,4
2010.g. IV cet.	5,3	7,5	13,6

* Īstermiņa IKP statistikas dati; ** Eurostat dati: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>